

lostranske državne polovice. Mi vsprejmemo te besede in želimo samo, da se tudi popolnoma uresničijo. S prvo izjavo Nj. ekselence g. ministerskega predsednika bi se jugoslovanski poslanci tako precej zlagali. Manj pa nas je zadovoljila njegova druga izjava.

Ta se glasi po stenografičnem zapisniku: »Kar se tiče zahtev jugoslovanskih plemen, mogel bi se sklicevati le na ono, kar sem opetovano na drugem mestu označil kot pravilo za Rusine v Galiciji.

Vlada se ne smatra samo opravičene, ampak dolžne, da zadosti previdno in dobrohotno sedanjim narodno-kulturnim potrebam teh plemen. Vlada pa si mora pridrževati razsodbo o pripomočkih, katere bi bilo treba rabiti, ter hoče v mejah vsem narodom ustavno zajamčenih pravic bodisi v denarstvenem, bodisi v narodnem oziru dovoliti to, kar je takoj izvedljivo na zdravi podlagi, ne pa onega, kar je nemogoče ali kar treba še le dozorenja in ki napravlja po takem utis prazno sloveče hiše, katero naj bi ohranili, popravili in morda tudi uredili, ne da bi bilo upanja, da pride kdo v njo stanovat; z eno besedo, gospodje moji, nikake koncesije (predprave) le v ta namen, da bi se izzivali drugi, ampak dejansko pouspeševanje na podlagi modrih, ker izvedljivih zahtev«.

Gospoda moja! Ta izjava je jugoslovanske poslance iznenadila in napolnila z nekim nezaupanjem do končnih namer nove vlade. Pravim, da nas je iznenadila in te besede moremo tem manj preskočiti, ker so napravile našim narodnim nasprotnikom očitno veselje in so le-ti hoteli iz njih nekako odpoved ali napoved vojske Jugoslovanom brati ali si domišljevati. V dokaz tega navajam graški nemško-liberalni list, »Tagespost«. Ta piše v številki z dne 11. decembra 1895 doslovno:

»Naši gospodje Slovenci ne bodo zeč razveseljeni o nekaterih opomnjah grofa Badenija, ki se tičejo narodnih obljub. Ministerski predsednik je govoril o koncesijah samo da bi se izzivali drugi, o katerih koncesijah pa on ničesar ne ve, in s tem je zadel slovensko stranko v srce.«

Gospoda moja! Ko sem prvokrat bral izjavo Nj. ekselence gospoda ministerskega predsednika, sem si nehote mislil, da je za to izjavo skrita Egerija, ki navdihuje sedanje ministerstvo. Uvod je pa na vsak način duševna last Nj. ekselence gospoda ministerskega predsednika, grofa Badenija. V duhu je nas Jugoslovane vedel daleč tja v Galicijo in nam priporočal ono načelno pravilo, katero je nekdanj tam narekoval Rusinom. No, priznavam, gospoda moja, da je to za nas malo vabljivo. O tem govorim kolikor mogoče malo, ker nikogar nečem žaliti, najmanj svojih vshodno-slovanskih bratov.

Koliko pa je Poljakov in koliko Rusinov? Statistika pravi, vsak narod šteje okoli 3 milijone duš, in vprašamo se zdaj: Koliko poslancev imajo Poljaki in koliko Rusini? Saj je znano, da imajo Poljaki 55 poslancev in Rusini samo 7. Kako pa je s šolami? Poljaki imajo dvojno vseučilišče in 25 srednjih šol, Rusini pa 2 gimnaziji in vspelednice v Kolomeji. To je na vsak način čudno! Poljaki so primeroma bogatini glede na šole in Rusini uboge reve. Zakaj ta razloček? Gospoda moja! Nam Jugoslovanom so uzroki dobro znani, pa jih ne povemo v tej zbornici, ker mislimo, da to le nas Slovane zanima, samo nas, in mi tukaj nismo sami. Toda nekaj bi vendar rad poudaril. Morda si razlaga ta razloček Nj. ekselence gospod ministerski predsednik s tem, da je rusinsko ljudstvo manj sposobno za kulturo, da manj hrepeni po omiki. Jaz za-se imam rusinsko ljudstvo za velenadarjeno in niti trenotek ne dvomim o njegovem hrepenenju po omiki. Ako torej Nj. ekselence grof Badeni misli, da smo morda mi

Jugoslovani malo sposobni za omiko, da malo hrepenimo po omiki, tako mu povem, da se v tem strašansko moti. Hočem dokazati s Celjem — prosim ne astrašite se, koalicija je že umrla. Za prvo solo nove slovenske gimnazije v Celju se je letos zglasilo 113 učencev in so jih morali vsprejeti 89 vkljub najstrožji skušnji. Razen tega pa je še šlo okoli 30 slovenskih učencev v staro nemško gimnazijo. To je skupaj 143 slovenskih učencev, ki se zglašijo za prvi razred ene srednje šole. Mislim, to je vendar dovolj dokazano, da slovensko ljudstvo hrepeni po omiki.

Le nekaj še opomnim. Ako Nj. ekselence gospod ministerski predsednik res hoče, o čemur nočem dvomiti, ugoditi našim dejanskim narodno-kulturnim potrebam previdno in blagohotno, naj to stori, toda s svojim rusinskim načelom naj nas pusti pri miru! To je prvo. Drugo pa je, kar mi želimo, da se naj ne ravna po nadaljnjih besedah, katere nam je takrat govoril, v tem smislu, kakor si jih mislijo naši nasprotniki ali iz njih berejo.

Zares Nj. ekselence je govoril o nemogočih zahtevah Jugoslovanov. Toda ni povedal, katere zahteve si on misli za nemogoče. Mi tudi sami ne moremo najti, katere zahteve bi to bile; kajti one zahteve, katere smo poslanci ali tukaj v tej visoki zbornici ali v dotičnih deželnih zborih stavili kot predlog in resolucije — in le-te utegne vlada v mislih imeti — niso takšne, da bi jih mogel imenovati nemogoče in neizvedljive. Nihče ne more trditi, da ni mogoče uvesti slovenskih ljudskih šol na Koroškem, v Trstu in v Gorici ali hrvaške gimnazije v Pazinu.

Okoli 1000 za šolo godnih otrok slovenske narodnosti je bilo izkazanih v Trstu in v Gorici. Po avstrijskih postavah, katere še tam gotovo veljajo, kajti Trst in Gorica še nista združena z Italijo, sta dolžna ondotna mestna zastopa, za slovensko prebivalstvo ustanoviti potrebne ljudske šole. Mislim, da bosta mestna zastopa to tudi storila. Ali kedar? Takrat, kadar bo imel Nj. ekselence gospod naučni minister Gauč II. tisto »korajžo«, katero je svoječasno pokazal Nj. ekselence gospod naučni minister Gauč I. nasproti ljubljanskemu mestnemu zastopu zaradi ustanove nemške ljudske šole. Če se ne motim, bila je največja zahteva, kar smo Slovenci v tej visoki zbornici želeli, ona, po katerej naj bi se ustanovile slovenske učne stolice na graškem vseučilišču. Ta zahteva pa gotovo ni nemogoča, kakor tudi ni nemogoča zahteva Hrvatov, ki zahtevajo za Dalmacijo notranji hrvaški jezik.

Kajti, kar je že enkrat bilo, se spet lahko ustanovi. Slovenske učne stolice so bile v Gradcu, in mi terjamo, da se zopet ustanovijo. Kar se tiče hrvaškega notranjega jezika, se to dá prav dobro izvesti, ker poleg nemškega notranjega jezika ednako veljata poljski in italijanski jezik, ne da bi Avstrija radi tega razpadla. In tako mislimo, da se Avstrija tudi ne bode razrušila, ako zraven nemškega, poljskega in italijanskega jezika postane še tudi češki in hrvaški notranji uradni jezik. To niso nikake nemogočnosti. Sicer mi Slovenci, raztreseni po osmih kronovinah, imamo toliko dejanskih narodno-kulturnih vprašanj, teženj, zahtev celo nižje vrste, da zares nimamo niti časa niti veselja letati za nemogočnostmi.

(Konec prih.)

Cerkvene zadeve.

Novi zvonovi pri Sv. Emi.

Že dolgo smo želeli pri farni cerkvi sv. Eme nove zvonove, ker je manjši počil in tudi njegov večji to-

varij je bil poškodovan. Dne 20. avgusta l. l. so našo faro obiskali vlč. g. dekan Jožef Tombah iz Rogatec, in imeli smo skušnjo šolske mladine iz veronauka. Pri tej priliki se je sprožila splošna želja cele fare zaradi slabih zvonov, da se nadomestijo z novimi. Na kakšen način da bi se zvonovi farni cerkvi pripravili, je bila splošna govorica, in č. g. župnik so zavoljo svoje bolehnosti to skrb izročili č. g. kaplanu Martinu Lahu in cerkvenima ključarjema Jožefu Kosu in Juriju Ducmanu.

Po fari so se nabirali darovi za nove zvonove in hvala Bogu in dobrim faranom, da smo dobili dne 23. listopada nove zvonove, ki so se dne 24. v zvonik preselili. Pri tej priliki so vlč. gospod dekan ganljivo pridigovali, da se je marsikateri poslušalec solzil. Bog jim plati njihov trud! Naše želje so se izpolnile, požrtvovalnost vseh faranov se je pokazala v polni meri takó, da smemo upati, da bomo brez vse težave nove zvonove, kateri stanejo 3419 gl. 56 kr., plačali z nabiranjem denarja po fari.

Večji zvon, imenovan lurska Marija, tehta 18 centov in ima glas »es«; srednji zvon, imenovan blažena Ema, tehta 10 ctv. 98 funtov ima glas »g«; majni zvon, imenovan sv. Križ, tehta 6 ctv. 88 funtov in ima glas »b«. Zvone so nam v popolno zadovoljnost izlili Janeza Dencelna sinovi v Mariboru. Glas zvonov je krasen, ter zvonovi pričujejo delo strokovnjaških rok, zategadelj moremo mojstra priporočiti vsaki cerkvi, kjer se novi zvonovi potrebujejo.

Dan za dnevom imajo zvonovi prijetnejši glas ter s farnimi orgljami čisti akord »es« pojejo. Faranom pa končno, kakor tudi vrlenu č. g. kaplanu in cerkvenima ključarjema, zadnjo kitico pesmi od novih zvonov ponavljam, katera se glasi:

Pozdravljeni bodite farmani vsi,
Marija in Ema se vas veseli!
Za trud in darilo
Daj Jezus plačilo,
V življenju že zdaj
In tamkaj svet' raj!

Dragotin Fais.

Mili darovi za družbo vednega češčenja:

Zreče 5 fl. 50 kr., Dobrna 10 fl., Devica Marija v Pušcavi 11 fl. 75 kr., Braslovče 10 fl., Sv. Štefan pri Celju 16 fl., Slov. Gradec 3 fl. 40 kr., Podgorje 8 fl., Sv. Urban pri Ptuj 17 fl. 20 kr., Zibika 9 fl. 20 kr., Sv. Marjeta na Pesnici?!

Gospodarske stvari.

Še nekaj o sadjereji in lovski postavi.

G. Pohorski je prav dobro razložil, koliko škode trpi sadjerejec od zajcev. Dovolim si še dostaviti nekaj o škodi v drevesnicah, na polju in zapisati obrazec peticije za prenarejanje lovske postave.

L. 1894. so dobile c. k. žandarske postaje ukaz, da natančno poizvejo, koliko škode so po zimi zajci na sadnem drevju napravili, ker poškodovani škodo bojda previsoko cenijo. Župan in žandar sta šla od hiše do hiše in dognala, da je poprečno škoda samo na drevju 3—5krat več znašala, kakor znaša letna najemnina od lova.

»Sila kola lomi«, in tudi »nobeden kruh ni tako ojster, da bi mu glad ne bil mojster«; zato se ni čuditi, da zajci mlado skorjo tako radi ogledajo in posebno v hudi zimi na vse načine skušajo, da dobijo kaj za zobe. Pred dvema letoma so mi zajci plot v drevesnico pregledali in 2 noči je bilo nad 400 drevesc popolno uničenih, in ko je sam lastnik lova videl škodo

in luknjo, katero so zajci napravili, se mi je rogal, češ, deske so bile že prihke, naj bi bil nov, močen plot napravljen! Lansko zimo pa, ko je bil nov plot, in sneg še višji, so zajci spet nad 500 enoletnih dreves popolnoma ogledali. In spet se mi je lovec smejal, da on ni dolžen plačati, ker postava pravi, da si mora vsak drevje dobro okovariti. Na tak način ni čuda, da jih mnogo zgubi veselje do sadjereje in do vinoreje, ker znano je, kolika je škoda tudi na trti v vinogradih po hudih zimah.

Na polju pa zajec tudi ni prijatelj kmetu, in ker se fižol, tako zvani »prepeličar« najbolje prodá, mu je pa spet zajec največji sovražnik. Komaj fižol iz zemlje priraste, že pride dolgoušec in ga kar po vrsti pogriže in le najfineše kosce požre, druge pa kmetu v znamenje pusti, da je že on oskrbel, da kmet malo ali nič ne bo imel. Blizu gozdov fižola malo ali celo nič ne priraste. Po vseh občinah pred Pohorjem in po Dravskem polju zajci do 3krat več škode samo na polju napravijo, ko letna najemnina od lova znaša.

Marsikateri bo menda rekel, da vendar lahko vsak toži na odškodnino, če ima škodo. Res je, da lahko toži, pa kako, to je drugo vprašanje. Najpoprej moraš škodo c. k. okr. glavarstvu naznaniti, in tisto odredi komisarja in cenilne može na lice mesta; kar dolgo časa trpi, in če cenitelj ni kmet, bo težko kaj vedel ceniti. Najemniki od lova, grajščaki in zajci pa imajo toliko zagovornih šš!

Grajščaki ki imajo skupaj nad 200 oral zemlje, imajo pravico lova, in drugi spet, če se mu posestvo skupaj ne drži, kupi kako njivo ali travnik, da se posestvo dotika, in si tako prilasti pravico do lova in pri tem občina škodo trpi.

Da dosežemo novo, pravično lovsko postavo, morajo občine poslati visokemu centralnemu odboru c. k. štajarske kmetijske družbe peticijo, da se pri 72. občnem zboru dne 24. in 25. febr. t. l. sklene resolucija na deželni zbor, sklicevaje se na občinske pritožbe, da se sklene nova lovska postava, da se proglasi zajec za ropno žival in da ga sme vsakdo usmrtiti.

Peticija naj bi se glasila nekako tako-le: »Visoki centralni odbor c. k. štajarske kmetijske družbe! Udano podpisani občinski zastop v..... je po natančnem preiskovanju zračunil, da znaša škoda, katero vsako leto napravijo zajci na sadnem drevju, polju in vinogradih, okoli .. gl., in najemnina od lova pa znaša samo .. gl.; tedaj vsako leto .. gl. več škode kot najemnine. Zato naj visoki centralni odbor c. k. štajarske kmetijske družbe pri 72. občnem zboru sklene resolucijo na visoki deželni zbor, da se lovska postava prenaredi in sklene postava, da se zajec proglasi kot ropna žival in da ga sme na svojem posestvu vsakdo usmrtiti.

Županstvo v

(L. S.)

Sledijo podpisi.

F. P—k.

Sejmovi. Dne 4. januarja v Poličanah (za svinje). Dne 7. jan. v Radgoni. Dne 8. jan. v Imenem (za svinje). Dne 9. jan. na Bregu pri Ptuj (za svinje). Dne 10. jan. na Spod. Polskavi (za svinje).

Dopisi.

Iz Celja. (Cerkvena glasba.) Ne morem si kaj, da ne bi hvale izrekel tukajšnjemu pevskemu društvu, ker je tako ubrano pelo na Sv. dan ob 10. uri latinsko mašo, katero je zložil A. Foerster op. 25. To je spet dokaz, da se imenovani pevci pridno vadijo ne samo v narodnih pesmih, ampak tudi v cerkvenih;